



Een bijzondere partij, dat is het



Bij het opmaken van de balans door 421 stemgerechtigde afgevaardigden werd na uren discussie de kernvisie *Heel de mens* aangenomen met tien stemmen tegen. Het andere discussiestuk, *Op weg naar Brutopia*, dat de analyse van de SP geeft van de wereld op dit moment, werd door acht mensen afgewezen. De grote instemming met de congresdocumenten betekent niet dat er niets te discussiëren viel. Integendeel. Een lange rij sprekers had in twee rondes een bonte verzameling standpunten vertolkt en argumenten gewisseld. Met elkaar, en vooral met het partijbestuur. Bij al die verscheidenheid werd echter één overtuiging door iedereen gedeeld: dat er in de voorafgaande maanden goed gediscussieerd is en dat daardoor het

laatste versie van *Heel de mens* een stuk beter was dan het eerste.

Hamvraag: hoe realiseren we democratische controle over de economie?

De belangrijkste plaats in de discussies was ingeruimd voor het vraagstuk van de democratische controle over de economie. Dat die er moet zijn, daar was iedereen het over eens – ook al wijkt de SP daarmee fundamenteel af van de rest van politiek Nederland. Een dergelijke 'A-leingang' maakt juist duidelijk dat er iets te kiezen valt in de politiek, zo werd van verschillende kanten betoogd. Tegenover het sociaal-liberalisme van PvdA en D66 en het neoliberalisme van de VVD waarin de Markt steeds meer, en de demo-

cratische overheid steeds minder over de economie te zeggen krijgt, stelt de SP haar socialistische alternatief. Dat wordt in 'Heel de mens' samengevat in de term 'één stem per mens is eerlijker en verstandiger dan één stem per aandeel': '*Democratische zeggenschap moet vóór gaan op de zeggenschap die verbonden is aan economische macht en particulier vermogen. Dat vereist stelselmatige vergroting van de zeggenschap van democratisch geko-*

De SP blijft een bijzondere partij, concludeerde RTL-Nieuws op 18 december aan het eind van een royaal item over het negende congres. De maandagkranten velden een vergelijkbaar oordeel. Het afstand nemen van oude dogma's leidt er niet toe dat de SP aansluit bij de rest van politiek Nederland. Fundamentele kritiek op het kapitalisme blijft een van de hoofdtaken van de partij, die daarmee in de komende tijd een geheel eigen plaats in de Nederlandse politiek heeft.

zen organen over de economie. Dat vereist ook structurele uitbreiding van de zeggenschap van werknemers in de bedrijven.'

De meningen verschilden waar het ging om hoe dat te bereiken is. 'We moeten de grote bedrijven, de banken en de verzekeringsmaatschappijen nationaliseren,' was de mening van een minderheid. Volgens hen was dat 'de kern van het socialisme' en alleen daardoor kun je echt bereiken dat de economie gedemocratiseerd wordt. Een meerderheid was die mening niet toegedaan en steunde de formulering in het nieuwe beginselprogramma. 'Een belangrijk inzicht binnen de SP is dat alles beweegt, dat alles zich ontwikkelt. Dat heeft niets te maken met opportunisme of met gelegenhedspolitiek, maar is de realiteit. En het is daarom zaak voortdurend te leren van je ervaringen en van die van anderen. We moeten ons dwingen steeds toekomstgericht bezig te zijn en precies die toekomstgerichtheid is de belangrijkste verdienste van *Heel de mens*.'

Namens het partijbestuur wees partijsecretaris Tiny Kox erop dat de kernvisie heel radicaal is. 'Als we zeggen dat de democratische zeggenschap vóór moet gaan op de zeggenschap die verbonden is aan economische macht, dan zeggen we heel veel. Als we nu niet opnemen dat wij voor het gemeenschappelijk bezit zijn van de productiemiddelen, dan sluit dat niet uit dat het wenselijk kan zijn wijzigingen aan te brengen in de bezitsverhoudingen. In het wijzigingsvoorstel van de afdeling Heerlen – dat het partijbestuur graag overneemt – wordt dat nog eens nadrukkelijk als mogelijkheid genoemd, naast ingrijpen in de economie via wetgeving en

belastingheffing.' Kox waarschuwde voor het hanteren van simpele slogans. 'Een eenvoudig antwoord op de vraag hoe we de democratische controle op de economie vormgeven, is er niet. De formulering in de kernvisie verplicht ons hierover na te denken. We zullen hard moeten werken om een goed antwoord te kunnen geven. Maar dat is beter dan terugvallen op oude slogans.' Kox kondigde aan dat de werkgroep 'Economie en overheid' het voortouw zal nemen in de verdere discussie over dit onderwerp, en dat die discussie snel van start gaat. Het amendement van Heerlen om in het onderdeel van 'democratische maatschappij' aan te geven dat óók verandering van de eigendomsverhoudingen vorm kan geven aan democratische zeggenschap over de economie werd met ruime meerderheid aangenomen door het congres. Voorstellen om in de kernvisie vast te leggen dat bepaalde sectoren van het bedrijfsleven hoe dan ook in gemeenschapshanden moeten komen, werden door een grote meerderheid afgewezen.

Respect voor alles wat leeft en de drie kernbegrippen

In de definitieve door het congres vastgesteld versie 'Heel de mens' wordt de kern van het socialisme als volgt omschreven: '*Door middel van een rationele en concrete analyse van het kapitalisme en de effecten ervan op mens en maatschappij zijn wij in staat onze strijd voor een betere wereld effectief te maken. Onze morele verontwaardiging over alle gemiste kansen voor zo'n betere wereld levert ons de betrokkenheid, de energie en de strijdwil. Onze rationele analyse geeft ons het inzicht, de rich-*

ting van onze alternatieven, de strategie en de tactiek van de strijd. De menselijke waardigheid, de gelijkwaardigheid en de solidariteit vormen samen met onze rationele analyse van de wereld de kern van het socialisme. Zij samen vormen de meetlat waarmee wij ontwikkelingen en alternatieven beoordelen.'

De vraag of naast *menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit* als vierde kernbegrip toegevoegd moet worden *respect voor alles wat leeft*, maakte de tongen los. Op basis van de inbreng op de regioconferenties stelde het partijbestuur voor *respect voor alles wat leeft* te noemen bij de uitwerking van het begrip menselijke waardigheid. Een aantal sprekers vond dat onvoldoende. Vanuit vier afdelingen werden wijzigingsvoorstellen op tafel gelegd. 'Respect voor al wat leeft is geen automatisch gevolg van menselijke waardigheid. Dat hebben we als mensheid voldoende bewezen. Met een vierde morele waarde maken we de kernvisie compleet. Op grond van onze drie basisprincipes hoeven we de bio-industrie en de genetische manipulatie niet af te wijzen, want ze tasten geen van de waarden aan.' Een andere spreker wees er echter op dat de formulering 'respect voor alles wat leeft' erg onzorgvuldig is voor zoiets wezenlijks als een moreel uitgangspunt voor de partij. 'In de gezondheidszorg is het belangrijk om heel wat zaken die leven te bestrijden.' Vanuit het partijbestuur werd erop gewezen dat uitbreiding van het aantal kernbegrippen de kracht ervan verzwakt en dat de deur openzet naar een ideologisch ratjetoe. Toen het op stemmen aankwam, kreeg het bestuur een duidelijke meerderheid voor de voorgestelde toevoeging van ▶

Een bijzondere partij, dat is het



respect voor alles wat leeft bij de omschrijving wat onder 'menselijke waardigheid' verstaan moet worden.

De verdere uitwerking start nu

Over twee belangrijke kwesties besloot het congres dat de algemene formulering in de kernvisie akkoord is, maar dat er op korte termijn werk gemaakt moet worden van een verdere uitwerking van ons standpunt. Dat zijn genetische manipulatie en de vormgeving van de democratie. Sommigen wilden de deur naar genetische manipulatie iets verder openzetten, terwijl anderen hem juist definitief wilden sluiten. Sommigen wilden vastleggen dat burgemeesters, commissarissen van de Koningin en het staatshoofd beslist door de hele bevolking gekozen moeten worden. Anderen wezen op de kosten die daaraan verbonden zijn en op de grote macht die zo'n gekozen bestuurder automatisch krijgt. Na de discussie werden de formuleringen in het concept van *Heel de mens* door het congres overgenomen: *Patenten op (vormen van) leven moeten worden afgewezen. Hetzelfde geldt voor genetische manipulatie tenzij gegarandeerd kan worden dat er geen blijvende schade wordt*

aangericht. En: een gekozen burgemeester, commissaris van de Koningin en staatshoofd horen bij de verbreding en verdieping van de democratie. Al in januari discussieert de Partijraad over de invulling van de democratie en op korte termijn komt er een discussienota over genetische manipulatie waarin alle aspecten aan bod komen.

Wij willen de boom van Rosenmüller wel overnemen

Veel andere onderwerpen kwamen ook aan bod. Bijvoorbeeld de verhouding tussen het hoogste en het laagste inkomen. 'Dat moeten we net als in Handvest 2000 vaststellen op 3 staat tot 1,' zeiden sommigen. 'Dan weten de mensen waar ze met ons aan toe zijn'. 'In het handvest is het opgenomen om de discussie te forceren', antwoordde Ewout Irrgang namens het partijbestuur. 'Dat was toen nodig. Maar nu hoeven we de discussie niet meer te forceren, maar stellen we onze beginselen vast. Nu gaat het om onze fundamentele keuze dat niet alleen een minimuminkomen maar ook een maximuminkomen een kwestie van beschaving is. Er is in dit land geen enkele andere partij die zo'n verregaand standpunt op het terrein van de inkomenspolitiek wil of durft in te nemen.'

Ook over de plaats van het leger werd gesproken. Moeten we het verdedigen van ons grondgebied wel als legertaak noemen? Sommigen vonden het beter alle passages in het nieuwe beginselprogramma daarover te schrappen. Het partijbestuur, gesteund, door een ruime meerderheid niet. Partijbestuurslid Hans van Leeuwen verduidelijkte de keuze voor het opnemen van de passage dat de SP de taken van het leger wil beperken tot de verdediging van het grondgebied en hulp bij het handhaven van de vrede: 'We zijn nu nog een soeverein land met een parlementaire democratie en dat willen we zo houden.

Maar we willen wél uit de NAVO en we zijn radicaal tegen een Europees leger, waarover nu zoveel gesproken wordt.' Is de parlementaire democratie wel het belangrijkste middel om de wil van de bevolking tot uitvoering te brengen, zoals *Heel de mens* stelt, vroegen enkele sprekers. Of moeten we daarbij vermelden 'onder de huidige omstandigheden?' Tiny Kox vond van niet: 'De geschiedenis heeft aangetoond dat goede alternatieven ontbreken. En laten we ons herinneren dat onze politieke voorgangers in het begin van de 20ste eeuw keihard gevochten hebben voor een parlementaire democratie met algemeen kiesrecht voor vrouwen en mannen. De democratie is veel jonger en brozer dan velen in de gaten hebben. Het is de moeite waard ons sterk te maken voor de bescherming van de democratie. Er zijn genoeg anderen die de democratie liever kwijt dan rijk zijn. Zeker zijn er problemen met de huidige uitwerking van de parlementaire democratie, maar dat is geen reden het wezen ervan ter discussie te stellen.' De discussie leidde ook bij deze punten niet tot een verandering van de tekst van de kernvisie. Dat gebeurde wel bij de formulering van de hoofdtaken van de SP. Het verzoek vanuit verschillende afdelingen om aan te geven dat we niet alleen in het parlement, maar ook met activiteiten daarbuiten de strijd gevoerd moet blijven worden tegen de huidige neoliberale trend, werd gehonoreerd. Ondanks de reactie van het Partijbestuur dat een dergelijke aanvulling niet nodig was, stemde het congres vóór een daartoe strekkend amendement uit Leiden. Steun was er tenslotte ook voor een aantal moties die op het congres werden ingediend. Bijvoorbeeld om aan te bieden de 'bulderbosbomen' van Paul Rosenmüller en andere spijtoptanten over te nemen, en te onderzoeken of de SP een omroep kan oprichten als de VARA uit het publieke bestel verdwijnt. ●